

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הווי כל צמא לכו למים' (ב"ק פכ).

פרשת וארא

ולכאו' צ"ב טובא בזה, דהרי בפשטות י"ל, דכל האנשים שהיו בשדה בזמן מכת ברד, **מתו בתוך זמן קצר**, דהא כתיב בקרא, שהייתה אש מתלקחת בתוך הברד, וא"כ י"ל שלאחר זמן קצר מאז שהאש התחילה לשרוף אותם, **כבר לא נשאר זכר מהאנשים שהיו בשדה**.

ולפי דברי מרן הגרי"ז הנ"ל, שהברד לא ירד בכל ארץ מצרים, אלא ירד רק על האנשים והבהמות ועשב השדה, א"כ נמצא **שלאחר זמן קצר מאז שהתחילה מכת ברד, הברד כבר הפסיק לרדת**, כיון שכבר לא נשאר מהאנשים והבהמות ועשב השדה שום זכר, **ולדברי הגרי"ז הנ"ל, הברד לא ירד סתם כן על אדמת ארץ מצרים**.

וא"כ צ"ע טובא בזה, דהא כתיב בקרא, שפרעה ביקש ממשה ואהרן, שיתפללו לה' **שיפסיק לרדת ברד**, ולדברי המדרש הנ"ל, ה"י זה כבר לאחר שבעה ימים שמכת ברד הייתה במצרים, - ומוכח שהברד ירד בכל השבעה ימים, ולא רק ביום הראשון, **וא"כ לכאו' צ"ב טובא בדברי הגרי"ז הנ"ל**.

- ג -

ויתכן לבאר בזה כפי ביאורו הנפלא, של המגיד הנודע הרב הגאון ר' **שלמה לוונשטיין שליט"א**, - דהנה בפשטות רגילים לתאר את מכת ברד, בכך שאמנם מייד בתחילת המכה, עניין המכה ה"י בזה שכל המצרים והבהמות שהיו בשדה מתו.

אך אח"כ כל עניין המכה ה"י, רק בכך שהברד המשיך לרדת שבעה ימים, וכל המצרים היו נצורים בבתיהם בלא שום אפשרות לצאת, והיו גם קולות אלוקים שמאוד הפחידו אותם, אך מ"מ מכת המוות של הברד הייתה רק בתחילה.

אמנם רבי שלמה לוונשטיין שליט"א ביאר (ו'מתוק האורי, פרשת וארא עמ' תב), שלפי דברי הגרי"ז הנ"ל יש לומר, **שתיאור מכת ברד ה"י הרבה יותר מעניין**, וכדלהלן (עם שינויים קלים).

דהנה מבואר בקרא, שמשה רבינו התרה בפרעה, שיכניסו את כל האנשים והבהמות לבתים, בכדי שלא ימותו במכת ברד, - ומעתה י"ל, דמשה רבינו התרה בהם, שיכנסו כולם לבתים, **ושעד להודעה חדשה לא יעזו לצאת**, משום שכל מי שיצא מביתו, ימות ממכת הברד.

ואח"כ כאשר התחילה מכת הברד, כל מי שה"י בשדה מת בתוך זמן קצר מהאש ומהברד, וכאשר כל האנשים והבהמות שהיו בשדה מתו ונשרפו, וכבר לא נשאר מהם זכר, מייד הפסיק הברד לרדת, וקולות הרעמים נדמו, וכדברי הגרי"ז הנ"ל, **שהברד לא ירד סתם כן על אדמת ארץ מצרים**.

- ד -

ומייד לאחר שהברד הפסיק לרדת, והרעמים כבר לא נשמעו, שבה השמש לזרוח במלוא עוזה, - ומכיון שכך, חשבו המצרים שלא נשמעו לאזהרת משה (שהזהירם שלא לצאת

וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת מַטְהוֹ עַל הַשָּׁמַיִם וְה' יָתַן קֶלֶת וַיִּבְרָד וַתִּהְיֶה אֶשׁ אֲרָצָה וַיִּמְטֵר ה' בְּרֹד עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם: (ט, כג).

'כיצד ה' הברד יורד, בתחילה היו הברקים מבריקין, והרעמים מרעימין, והארץ רועדת... והחצצות נופלות... ואין שם מטר אלא ברד...' (מדרש הגדול).

ויעו' במש"כ הנצי"ב ב'העמק דבר' וז"ל, 'רַק בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן אֲשֶׁר שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה בְרֹד - אַבְל הַקּוֹלוֹת נִשְׁמָעוּ גַם שָׁם, וְכֹדַיִתָּא בְּבִרְכוֹת (נט). שְׁקוּלוֹת שֶׁל רַעְמִים בָּאִים לַפֶּשֶׁט עֲקֵמִימוֹת שֶׁבִלְב, וְזֶה הִ' נִדְרַשׁ אִז הַרְבֵּה, עכ"ל.

והנה רבינו מרן הגרא"ל שטינמן זצ"ל הסתפק, האם ה"י אפשר לברך על הקולות שנשמעו במכת ברד, וכן על הקולות שנשמעו במעמד מתן תורה, את הברכה שמברכים בשמיעת רעמים, - ומרן זצ"ל נשאר ביש לעיין בזה (אילת השחר על התורה, שם).

ויש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה ה"י נימא שהיו ת"ח מבני ישראל, שבירכו על הרעמים שנשמעו במכת ברד, את ברכת 'שכוחו וגבורתו מלא עולם' (וברכת עמ"ב י"ל דלא יכלו לברך, משום דלא ה"י זה מכה הטבע שנברא בששת ימי בראשית), א"כ יש מקום לדון ולפלפל טובא, כמה פעמים הם בירכו את הברכה הנ"ל, במשך כל הזמן שהייתה מכת ברד, וכדלהלן.

דלכאו' בפשטות ה"י נראה לומר, דהם בירכו את הברכה הנ"ל ז' פעמים (או ח' פעמים, ואכמ"ל בזה), כיון דאיתא במדרש (ע"י בשמו"ר פ"ט, יב - ובדברים רבה פ"ז, ט), דכל מכה ומכה נמשכה שבעה ימים, וקיי"ל במשנ"ב (סי' רכו, ח) שיש לחזור ולברך שוב על הברקים והרעמים בכל יום ויום, עיי"ש.

- ב -

אמנם באמת יש מקום לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

דהנה ידוע ומפורסם, מש"כ מרן הרב מבריסק זצ"ל בספרו על התורה, לגבי מכת ברד, **שהברד לא ירד בכל ארץ מצרים**, אלא ירד רק על האנשים והבהמות ועשב השדה, וז"ל: **'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה קְטֹה אֶת יָדְךָ עַל הַשָּׁמַיִם וְהִ' בְרֹד בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה וְעַל כָּל עֶשֶׂב הַשָּׂדֶה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם - נִרְאָה מִלְשׁוֹן הַכְּתוּב, כִּי הַבְּרֹד לֹא יֵרֵד, [אלא] רק במקום שה"י שם אדם או בהמה או עשב השדה, דאל"כ למה פרטן הכתוב, הלא פשיטא דכשברד יורד, יורד על כל מה שימצא.'**

'וכן מה שנאמר למעלה, 'ועתה שלח העז את מנקד' וגו', י"ל דכך היתה הנבואה, דאם יהיו בבית, לא ירד עליהם הברד ולא יזיקם, ורק על אותם אשר ימצאו בשדה ולא יאספו הביתה, עליהם ירד הברד ומתו, - ולא משום דהבית ה"י שמירה לענין הברד, רק דמעיקרא לא ירד עליהם הברד כלל, עכ"ל.

אמנם באמת אכתי יש לעי' ולפלפל טובא בזה, משום דיתכן דאע"פ דבני ישראל ידעו, שמכת ברד תימשך לפחות ז' ימים, ולא היי להם היסח הדעת מזה כלל, אך מ"מ יש לדון דהם יכלו לברך שוב, בכל פעם ופעם שהתחדשה שוב ירידת הברד, וכדלהלן.

דהנה בשעה שעסקנו בפילפול הנ"ל, גבי מכת ברד שהייתה במצרים, התעוררו לדון בנידון חדש, שכמדומה שנידון זה לא הוזכר עד היום כלל בדברי הפוסקים, וכדלהלן.

דהנה לאחר חתימת ספר המשנה ברורה, נוצרה בזמנינו מציאות חדשה, שיש לדון האם בכוחה של המציאות החדשה, לשנות את האי דינא דנתפרזו העבים הנ"ל, - דהנה כיום ניתן לשמוע מהחזאים, את תחזית מזג האוויר החזוייה לבוא אלינו, ולפעמים שומעים בתחזית, שבבוקר יהי גשום עם ברקים ורעמים, ובצהריים תהי הפוגה מהגשמים, ואחר הצהריים יתחדשו שוב הגשמים עם ברקים ורעמים.

ומעתה יש לדון, באחד ששמע בבוקר את התחזית, ובירך אז על הברקים והרעמים, ואח"כ בצהריים הייתה הפוגה, ונתפרזו העבים והשמים נטהרו וזכו לגמרי מעבים, - אך הוא זוכר את תחזית מזג האוויר, והוא יודע שההפוגה בגשמים הינה הפוגה זמנית, ובעוד זמן מה, הגשמים עתידים להתחדש עם ברקים ורעמים, - האם דינו לברך שוב על הברקים והרעמים שיבואו אח"כ, - או"ד דאין לו לברך, משום דלא הסיח דעתו מהברקים והרעמים.

והצעתי את הספק הנ"ל, קמי' הגאון רבי אשר וייס שליט"א, והשיב שלדעתו נראה, שהעובדה שהוא יודע את התחזית הצפויה, לא תשנה את האי דינא דנתפרזו העבים, ובכה"ג שנטהרו השמים לגמרי מעבים, הוא יצטרך לחזור ולברך אח"כ שוב באותו היום, ואע"פ שהוא ידע שהגשמים עתידים לחזור.

וכע"ז השיב הגאון רבי מנחם מנדל לובין שליט"א, ש"ל שכאשר השמים נטהרו וזכו לגמרי, למעשה יש בזה הפסק והיסח הדעת, ולכן דינו לחזור ולברך אח"כ שוב, ואע"פ שהוא ידע כבר בתחילה שהגשמים עתידים לחזור, - וכע"ז דעתם של עוד רבנים מובהקים.

[ואמנם יש מן הרבנים המובהקים שהשיבו, שבאמת בכה"ג הנ"ל שהוא לא הסיח דעתו מהברקים והרעמים, א"צ לחזור ולברך אח"כ שוב, - ויש מן הרבנים המובהקים דנשארו בספק בזה, ואמ"ל].

ומעתה לדעת הסוברים ידיעת תחזית מזג האוויר לא תשנה את האי דינא דנתפרזו העבים וכנ"ל, א"כ שוב י"ל בנידו"ד גבי בני ישראל במצרים, שאע"פ שהם ידעו שמכת הברד עתידה להתחדש בעוד זמן מה, אך מ"מ הם יכלו לברך שוב בכל מטח ומטח של הברד, - וא"כ יתכן שהם בירכו עשרות פעמים על הרעמים שהיו במכת ברד וכנ"ל, - ויש לפלפל טובא בזה, ונפלא.

ניתן לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה
ע"י הקלטת תגובות הערות והוספות
בקו 'מים זכים': 02-633-5850
כמו כן בקו זה ניתן להאזין
לתגובות שהתקבלו במערכת

המען לתגובות: יצחק זאב כגן
רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית
טל': 1515-271-55442 (תא קולי)
פקס: 02-655-0973 (מערכת נסיונית)
דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM

מבניהם עד להודעה חדשה) שמכת הברד הסתיימה, ולאחר שהמתינו זמן מה וראו שהשמש ממשיכה לזרוח במלוא עוזה, החליטו אותם המצרים ללכת למכולת להביא קצת אוכל לילדים הרעבים.

ואז, לאחר שהרבה מצרים חזרו להסתובב ברחובות, לפתע בלא שום סימן מוקדם, התחילו לרדת שוב מטחי ברד כבדים מעורבים באש, עם ברקים ורעמים עצומים, וכל המצרים שהיו באותה שעה מחוץ לביתם, מצאו את מותם תחת מטחי הברד.

ולאחר שכל המצרים שיצאו החוצה בזמן שהשמש זרחה, גם הם מתו ונשרפו, וכבר לא נשאר מהם זכר, אזי שוב הפסיק הברד לרדת, וקולות הרעמים נדמו, ושוב השמש חזרה לזרוח במלוא עוזה, וכדברי הגרי"ז הנ"ל, שהברד לא ירד סתם כן על אדמת ארץ מצרים, - וכך חזר חלילה, שוב הייתה הפוגה מהברד, ושוב יצאו מבניהם, ושוב ירד ברד...

[כיון שלא היו אז טלפונים, לכן לא ידעו המצרים, שכל אלו שהיו לצאת בזמנים שהשמש זרחה במלוא עוזה, כולם מצאו את מותם ללא יוצא מהכלל, במטחי הברד המאומים, - ומכיון שכך, לאחר כמה ימים שהיו המצרים נצורים בבתיהם, אזי גם אלו שהיו פחות אמיצים בטיבעם, והצרכו לחדש את המלאי של המזון, - ולכן בזמן שהייתה הפוגה ממכת הברד, והשמש זרחה כרגיל, החליטו גם הם לצאת ולהביא אוכל, בתקווה שהם יפיקו לחזור לביתם ולהפוס מחסה, עד לפני שיבוא מטח הברד הבא].

ומעתה מיושב שפיר מה שהקשינו לעיל, כיצד גם לדברי הגרי"ז הנ"ל, מכת הברד נמשכה בשעה ימים וכנ"ל.

ועתה נשוב למה שכתבנו לדון לעיל, דאי נימא שהיו ת"ח מבני ישראל, שבירכו על הרעמים שנשמעו במכת ברד, את ברכת 'שכוחו וגבורתו מלא עולם' וכנ"ל, א"כ יש מקום לדון ולפלפל טובא, כמה פעמים הם בירכו את הברכה הנ"ל, במשך כל הזמן שהייתה מכת ברד וכנ"ל.

ומעתה לפי הביאור הנ"ל בדברי הגרי"ז יש לומר, דיתכן דהם בירכו את הברכה הנ"ל עשרות פעמים, במשך כל השבעה ימים של מכת ברד, - משום דהנה קיי"ל בשו"ע (א"ו"ח סי' רכו, ב), 'כל זמן של נתפרזו העבים, נפטר בברכה אחת, - נתפרזו בין ברק לברק, ובין רעם לרעם, צריך לחזור ולברך', - והיינו אפי' באותו היום, - ודווקא היכא דהשמים נטהרו וזכו לגמרי, בין ברק לברק ובין רעם לרעם (ע"ע במש"ב שם ס"ק ח).

וכיון דלפי הביאור הנ"ל, בין מטח ברד אחד למשנהו, השמש זרחה במלוא עוזה וכנ"ל, א"כ להנ"ל י"ל, דהם יכלו לברך את הברכה הנ"ל עשרות פעמים במשך כל שבעת ימי הברד, משום האי דינא דנתפרזו העבים בין רעם לרעם הנ"ל.

אמנם באמת יש מקום לדון ולומר, דהם לא יכלו לברך את הברכה הנ"ל, יותר מפעם אחת בכל יום ויום, וכדלהלן.

דהנה יעוי' ברא"ש (ברכות פ"ט אות יג) שהביא מהירושלמי, שהדין של נתפרזו העבים הנ"ל, דומה לדין של הנכנס ויוצא מחנותו של בשם, עיי"ש ואכמ"ל, - והעולה משם, שטעם הדין שכאשר נתפרזו העבים צריך לברך שוב, הוא משום שכאשר נתפרזו העבים יש בזה היסח הדעת, ולכן כאשר שוב נתקדרו השמים, דינו לחזור ולברך שוב על הברקים והרעמים שיבואו אח"כ, - וכן כתב להדיא הב"ח (בסי' רכו שם), שהטעם לזה הוא משום היסח הדעת, עיי"ש.

ומעתה יש מקום לדון ולומר, דבני ישראל לא יכלו לברך על הרעמים שהיו במכת ברד, יותר מפעם אחת בכל יום ויום, כיון שהם הרי האמינו למשה, והם ידעו שעד להודעה חדשה (ונכ"פ לא פחות מז' ימים) מכת ברד תימשך.

והם ידעו שאפי' אם כעת יש הפוגה קצרה בירידת הברד, וקולות הרעמים נדמו, וגם השמש חזרה לזרוח במלוא עוזה, אך מ"מ הרי בעוד זמן מועט יירד שוב מטח חדש של ברד, וא"כ הם לא הסיחו דעתם כלל, מירידת הברד ומהברקים והרעמים, במשך כל שבעת ימי הברד, וא"כ יש מקום לומר שהם לא יכלו לברך יותר מפעם אחת בכל יום ויום, (ומ"מ פעם אחת בכל יום צריך לברך, ואפי' כאשר לא נתפרזו העבים, עיי' במש"ב שם ס"ק ח).

ניתן לתרום להוצאת הפצת העלון, דרך עמדות 'נדרים פלוס' - (לעבור לקופות נוספות - להיכנס ל'קרבן צרכי הרבים' - ולגולל למשבצת המציגות: 'עלון מים זכים') - הדברים נכתבו לעורר לב המעיין בלבד - ניתן לקבל את העלון במייל, ע"י שליחת בקשה לזוא"ל של המערכת. להנצחת שמות לע"ג ולרפ"ש וכדו' (50@), ובכל ענייני העלון, ניתן לפנות: 1515-271-55442 (תא קולי)